

більш безпечний різновид електронних банківських послуг як – домашній банкінг. В Україні активно використовується електронна система Клієнт-банк, яка дозволяє клієнтам банку шляхом приєднання до системи автоматизації банку оперативного вести свої рахунки та обмінюватись інформацією з банком. Зростання її ефективності підтверджують дані про значні обсяги проходження платежів незважаючи на невелику кількість користувачів. Однією з причин, яка звужує коло клієнтів системи – це її досить висока вартість і вузький спектр послуг: проведення платежів та отримання виписок по рахунках [2, с. 190].

До числа нових, перспективних банківських послуг в Україні можна віднести трастові послуги, які широко розповсюджені у світовій практиці і вже давно існують на західних ринках послуг. Ці послуги пов'язані з управлінням майном та іншими активами, які належать клієнтам. Найбільш розповсюдженими трастовими послугами в Україні є послуги, пов'язані з цінними паперами, наприклад андеррайтинг, валютними цінностями (конверсія, дилінг), депозитарним обслуговуванням, збереженням цінностей у сейфах тощо.

1. Аржевітін С. М. Перші 10 років банківської справи в Україні. К. : Діалог Прес, 2000, 123 с.
2. Мороз А. М. Національний банк і грошово-кредитна політика: підручник. К. : КНЕУ, 2004. 368 с.

УДК 338.1

DOI: 10.31733/17-03-2023-496-498

Євгенія КОВАЛЕНКО-МАРЧЕНКОВА

доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту,
кандидат економічних наук, доцент

Катерина БУТ

студентка ННІ права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Інноваційна діяльність має складну систему взаємозв'язків із економічною безпекою держави, оскільки інтенсивність впровадження нововведень, з одного боку, зумовлена великою сукупністю організаційно-економічних факторів, а з іншого – впливає на стійкість і безпеку соціально-економічної системи держави за наступними напрямками.

По-перше, підвищення конкурентоспроможності національної економіки зі зростанням швидкості й ефективності інноваційних процесів, що призводить до зміцнення позицій на світовому ринку, зростання валютного прибутку, створює джерела довгострокового сталого та збалансованого розвитку. Це основна мета й умова виживання для суверенної держави.

По-друге, відомо, що інноваційний бізнес – це найбільш ризикований вид діяльності, а отже, перехід на інноваційний шлях розвитку вимагає формування специфічної інституційної системи захисту від фінансових і комерційних ризиків. Гострота проблеми в тому, що «страхуватися» від ризиків будь-якої діяльності централізована система управління вміє так, як ніяка інша. Тому тонкість розв'язуваної проблеми полягає в тому, що надійність і «грунтовність» системи страхування від ризиків не поховали б під собою стимули та можливості до ризикової діяльності в наших економічних агентів [1].

Саме це стосується і наступної, третьої проблеми, вона полягає в тому, що зростання інноваційної активності з неминучістю веде до збільшення інтенсивності інформаційних потоків, що загострює проблеми інформаційної безпеки держави, захисту прав інтелектуальної власності, потребує створення механізмів охорони комерційної таємниці для підприємств і можливостей використання результатів нововведень на користь саме українських суб'єктів господарювання та країни загалом.

По-четверте, збільшення кількості та ступеня радикальності нововведень створює постійну напругу і, навіть, загрозу існуючим корпоративним і державним інститутам, що не готові сприймати й адаптувати необхідні нововведення. У разі відсутності достатньої

гнучкості та «розсудливості» відповідних структур щодо інновацій, справа може закінчитися погано. У цьому сенсі прискорення інноваційних процесів несе в собі потенційну загрозу багатьом традиційним інститутам, починаючи від підприємств і завершуючи установами державного управління, а також їхнім працівникам (рис. 1).

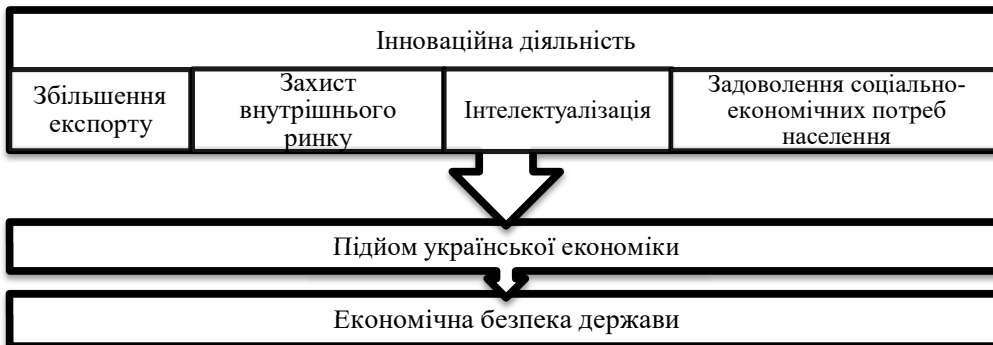

Рис. 1. Інноваційна діяльність як складова економічної безпеки [2]

І, нарешті, п'ятий напрямок впливу: зміцнення конкурентних позицій на світовому ринку наших товарів та економіки загалом, обумовлене переходом на інноваційний шлях розвитку, не може не викликати дій у відповідь від конкурентів як на «виробничому», так і на політичному полі. Для України це не є прогнозом, тому, займаючись інноваційною діяльністю, треба передбачати, як нейтралізувати загрози такого роду. Адже вже зараз ми фактично включені до найжорсткішої конкурентної боротьби на інноваційному фронті: це боротьба за основне джерело нововведень – творчий потенціал працівників, починаючи науковцями та програмістами, і, завершуючи менеджерами.

Також одна з проблем управління, що має бути вирішена в ході формування системи забезпечення економічної безпеки, пов'язана з визначенням джерел фінансування та розробки методів управлінських впливів в інноваційних та інвестиційних процесах.

Щодо інвестиційного потенціалу – істотних заощаджень немає не лише в населення, а й у суб'єктів господарювання. Це наочно підтверджується перманентним невиконанням багатьма підприємствами своїх фінансових зобов'язань перед постачальниками та кредиторами. У разі низького попиту та великих запасів готової продукції на складах підприємства, у промисловості немає коштів не тільки для розширеного відтворення, але і для заповнення оборотних засобів. Однією з причин такого положення для перехідного періоду є витік капіталу.

Міграція капіталу (фінансових коштів) із країни у величезних масштабах – одна з найсерйозніших проблем забезпечення поступального розвитку національної економіки. Ввезення капіталів забезпечує нові, додаткові джерела фінансування та інвестування, тоді як вивезення значно скорочує можливості стабільного функціонування, а часто посилює кризовий стан економічної системи [3].

На відміну від руху капіталу між конкретною країною та зовнішнім світом, що характеризує стан зовнішньоекономічних зв'язків держави, вивезення капіталу найчастіше відображає нестабільність як економічного розвитку національної економіки, так і політичного становища.

Як свідчить світовий досвід, приватний капітал завжди реагує на загрози політичної та економічної стабільності, і коли такі загрози дійсно виникають, засобом збереження капіталу обираються різного роду закордонні вкладення. Великий і різнобічний історичний досвід існування та вивчення втечі капіталу дозволив дати досить об'єктивну оцінку цього явища і виробити конкретні підходи в державі до вирішення викликаних ним економічних проблем, включаючи проблему повернення «біглого» капіталу в економіку. Важливим аспектом основи розмежування вивезення та втечі капіталу – визначення мотивів, внаслідок чого воно відбувається [4].

Втеча капіталу, на відміну від вивезення капіталу, – це його переміщення з країни, що мотивується не лише міркуваннями комерційної доцільності та вигоди, а виключно чи переважно міркуваннями безпеки в будь-якій її формі. За економічними та політичними мотивами, як вважають світові практики, вивезення капіталу може набувати форми втечі капіталу в тому випадку, якщо він здійснюється у стислий термін. Тобто ще однією

відмінністю втечі капіталу від його вивезення є тимчасова характеристика цього процесу – короткостроковий потік капіталів за кордон. При цьому економічними причинами вважаються вищі ставки річного відсотка за кордоном, різкі коливання обмінних курсів національної та іноземних валют, інфляція та, головне, погіршення інвестиційного клімату в країні [5].

У загальному сенсі, серед головних причин і несприятливих факторів, що сприяють появі мотивації та викликають «втечу» капіталу, аналітики відзначають політичну нестабільність чи загрозу конфіскації, високий рівень інфляції, незахищеність власності, недостатню законодавчу базу для підприємництва, надмірно високі податки, фінансові обмеження, загрозу девальвації, невиконання урядом своїх фінансових зобов'язань тощо [6].

Слід зазначити, що українські підприємці, включаючи банківські структури, наразі освоїли основи розміщення вкладень у різні активи та діють відповідно до базових принципів управління фінансовим портфелем. Ці принципи диктують необхідність здійснення інвестицій у різні активи таким чином, щоб мінімізувати сумарний рівень ризику та забезпечити стійкий і досить високий рівень прибутку.

Поряд з цим, економічна ситуація в державі така, що про вивезення капіталів за кордон з позиції економічної доцільності не йдеться. З погляду наявності в національній економіці місць для інвестування капіталів, Україна є неосвоєною сферою діяльності. Інфляційні процеси створюють для фінансових капіталів досить сприятливий стан отримання прибутку. Активний розвиток торгівлі імпортованими товарами з урахуванням постійного зростання цін на внутрішньому ринку, курсу долара, що збільшується, робить дуже вигідним вкладення капіталів у посередницькі операції.

На тлі цих заходів загальнодержавного та загальноекономічного характеру необхідне продовження роботи з посилення та вдосконалення контролю за зовнішньоекономічною діяльністю з метою запобігання необґрунтованому господарською необхідністю переведенню за кордон вітчизняного капіталу. Одним з ефективних напрямів боротьби з незаконним вивезенням капіталу може стати законодавче підкріплення та забезпечення легальних операцій українського бізнесу із закордонними банківськими структурами й інститутами світового фінансового ринку [7]. Загалом, під час вирішення проблеми, усунення умов і передумов як міграції капіталу загалом, так і його втечі, Україна змогла забезпечити один із реальних каналів інвестування.

Таким чином, лише одна зі складових проблеми підвищення інвестиційної активності – визначення джерел фінансування – демонструє тісний взаємозв'язок інвестиційної діяльності з економікою, а через неї із національною безпекою. Крім того, оцінка ситуації в цій сфері дозволяє виділити найбільш «болючі» точки, фактори та дії суб'єктів господарювання, що створюють реальні загрози національним економічним інтересам і, відповідно, вжити необхідних заходів щодо запобігання негативним наслідкам.

1. Мартиненко В. В. Загрози економічній безпеці України в контексті викликів глобалізації. *Економічний часопис – XXI*. 2021. № 7-8. С. 40-43.
2. Булеєв І. П. Деякі аспекти системного підходу до формування програми сталого розвитку економіки України. *Економіко-правові аспекти сталого розвитку: держава, регіон, місто: матер. І міжнар. наук.-практ. конференції (7 червня 2019 р., м. Київ)*. Київ: НАН України, Ін-т економіко-правових досліджень, 2019. С. 23-25.
3. Свідерський В. П., Пустова В. В., Лазарєв Б. О. Формування та реалізація інноваційної стратегії розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 468-473.
4. Живко З. Б., Овечкіна О. А., Родченко С. С., Сакун Л. М. Інноваційна модель стратегічного розвитку в управлінні безпековою економікою в умовах посилення зовнішньоекономічних зв'язків та діджиталізації. *Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць*. № 4 (251). Київ: ДНДШМЕ, 2022. С. 44-51.
5. Юшков П. О. Інституціональне середовище системи проектного управління розвитком національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 22 (2). С. 149-152.
6. Драчук Ю. З., Зеркаль А. В., Сталінська О. В. та ін. Аспекти повоєнного відновлення інфраструктури й обладнання енергосистеми країни. *The 6th International scientific and practical conference «Modern research in world science» (September 4-6, 2022)*. Lviv, 2022. Pp. 708-715.
7. Макаруч І. М. Економічна безпека держави: зміст і класифікація загроз. *Ефективність державного управління*. 2019. Вип. 32. С. 441-448.